

SÁMEDIGGI
SÁMITIGGE
SÁÁ'MTE'ĠĠ
SAAMELAISKÄRÄJÄT

Nuorisoneuvoston toimintakertomus 2017

Hyväksytty nuorisoneuvoston kokouksessa 2/2018 24.3.2018

Yhteenveto

Nuorisoneuvosto sai opetus- ja kulttuuriministeriöltä toiminta-avustusta 120 000 euroa käytettäväksi 1.3.2017-28.2.2018 väliselle ajalle. Myönnetyllä avustuksella tuetaan saamelaisnuorten osallisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien toteutumista. Nuorisoneuvoston päätavoite vuonna 2017 oli saamelaisen parlamentaarisen neuvoston nuorisokonferenssin järjestäminen Norjan Trondheimissa saamelaisten satavuotisen yhteistyön juhlaviikon aikana. Tämän lisäksi Nuorisoneuvosto on aloittanut digitaalisen nuorisotyön ja saamenkielisen tieto- ja neuvontapalvelun toteuttamisen, toteuttanut Leaderin rahoittaman perinnetietojen koulutuksen ja tehnyt yhteistyösopimuksen Aseman Lapset ry:n kanssa liikkuvan nuorisotyön Walkers auton toiminnasta saamelaisalueella.

Nuorisoneuvosto vuosille 2016-2017 asetettiin Saamelaiskäräjien kokouksessa 1/2016 Inarissa 23.-24.2.2016. Nuorisoneuvosto valitsi itse puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä viisi asiantuntijajäsentä ensimmäisessä kokouksessaan Rovaniemellä 19.3.2016. Nuorisoneuvosto piti kertomusvuonna kuusi kokousta.

Nuorisoneuvosto 2016-2017:

Varsinainen jäsen:	Varajäsen:	Asiantuntijajäsen:
Laura Pieski (pj)	Niki Rasmus	Jasmin Semenoff
Anni-Sofia Löf (vpj)	Anne-Maret Labba	Jon-Erik Näkkäljäjärvi
Jussa Seurujärvi	Sunna Aikio	Áron Korpi
Risten Mustonen	Jouni Hetta	Xia Torikka
Leevi Olli	Elli-Marja Hetta	Pinja Pieski
Niila Rahko	Jussa Rahko	
Maria Mäkinen	Leena Fofonoff	

Toimintakertomus on jaoteltu Saamelaiskäräjien vaalikauden 2016-2019 toimintaohjelman saamelaisnuoria koskevien tavoitteiden mukaan.

Luodaan menetelmät, joilla kannustetaan saamelaisnuoria jäämään ja palaamaan kotiseutualueelle.

Saamelaiskäräjien vaalikauden 2016-2019 tavoitteena on luoda menetelmät, joilla kannustetaan saamelaisnuoria jäämään ja palaamaan kotiseutualueelle. Nuorisoneuvosto sai vuoden 2015 puolella Lapin aluehallintovirastolta 8000 euroa Oahppoofelaš-hankkeelle, joka selvitti kokonaisvaltaisesti, millä aloilla on nyt ja tulevaisuudessa työpaikkoja saamelaisten kotiseutualueella. Hankkeen aikana tuotettiin vihko vuonna 2016, jossa esitellään näitä aloja, pohditaan millä aloilla saamenkielisellä työvoimalla on tulevaisuudessa töitä sekä keskustellaan myös etätyön mahdollisuuksista. Selvityksen perusteella tuotetun vihon avulla saamelaisnuoret saavat tietoa myös aloista, joilla voisi todennäköisesti olla työpaikkoja tulevaisuudessa. Halutessaan nuori voi hakeutua opiskelemaan tällaisia aloja, mikä edesauttaa paluuta kotiseutualueelle. Nuorille

suunnattua viikkoa jaettiin peruskoulun ja toisen asteen oppilaille kaikissa saamelaiden kotiseutualueiden kunnissa.

Nuorisoneuvosto aloitti saamenkielisten tieto- ja neuvontapalveluiden kehittämisen vuonna 2017. Tieto ja neuvontapalvelun erääksi toiminnaksi luodaan saamenkielisten työpaikkojen MOL eli paikka, jossa matalalla kynnyksellä saadaan työnhakija ja saamelaisnuori kohtaamaan. Erityisenä kohderyhmänä on tässä lyhytaikaisia sijaisuuksia tarjoavat työntekijät ja niitä hakevat nuoret. Moni saamelaisnuori joutuu lähtemään opiskelun takia pois kotipaikkakunnaltaan ja pois saamelaiden kotiseutualueelta. Lyhytaikaisten sijaisuuksien avulla nuoret voivat opiskelun ohella ylläpitää yhteyksiä saamelaiden kotiseutualueelle.

Luodaan kannustimet, joita hyödyntäen saamelaisnuorten olisi helpompaa jatkaa perinteisissä elinkeinoissa.

Saamelaiskäräjien vaalikauden 2016-2019 tavoitteena on luoda kannustimet, joita hyödyntäen saamelaisnuorten olisi helpompaa jatkaa perinteisissä elinkeinoissa. Eräs perinteisistä elinkeinoista on käsityöt, mutta yhä harvempi nuori pääsee oppimaan perinteisiä käsityötaitoja kotona. Nuorisoneuvosto haki ja sai Pohjoisimman Lapin Leaderiltä 13 500 € Perinnetietoa nuorille - hankkeeseen. Hankkeen avulla järjestettiin matalan kynnyksen kurssi- ja leiritoimintaa saamelaisnuorille. Hanke palvelee kahdella tavalla; tuo lisää saamelaisnuoria Nuorisoneuvoston toiminnan piiriin ja siirtää perinnetietoa nuorille. Hanke toteutettiin loppuvuodesta 2017.

Heta Karekoski kertoo Poetry Slam työpajan tuotoksista saamelaisnuorten konferenssissa Trondheimissa 8.2.2017. Kuva Kati Eriksen

Vahvistetaan saamelaisnuorten vaikutusmahdollisuuksia

Saamelaiskäräjien työjärjestyksen 17 b § mukaan Nuorisoneuvoston tehtävänä on käräjien hallituksen alaisena mm. kannustaa saamelaisnuoria osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan.

Nuorisoneuvosto valmisteli vuoden 2016 aikana Saamelaiskäräjien nuorisopoliittisen toiminta- ja kehittämissuunnitelman 2016-2019 ja se hyväksyttiin Saamelaiskäräjien kokouksessa 24.1.2017. Saamelaiskäräjien vaalikauden 2016-2019 toimintasuunnitelmassa on sektorikohtaisia tavoitteita ja nuorisopoliittisessa ohjelmassa on tarkemmin toteuttamiskeinot saamelaisnuoria koskeville tavoitteille.

Nuorisoneuvoston nimeämällä nuorisoneuvoston varsinaisella jäsenellä on puheoikeus käräjien kokouksessa sekä läsnäolo- ja puheoikeus käräjien hallituksen kokouksessa nuorisoneuvoston valmistelemissä asioissa. Nuorisoneuvoston edustaja on osallistunut Saamelaiskäräjien kokouksiin 8.2., 19.6. sekä 18.12. Nuorisoneuvosto osallistui Saamelaisparlamentaarikkojen konferenssiin Trondheimissa 7.2.2017. Nuorisoneuvoston jäseniä on vuonna 2017 osallistunut Lapin nuorisofoorumiin sekä Lappi-sopimus työpajaan IV Hyvinvointi - Lapissa on hyvä olla ja asua.

Osallistuminen saamelaiskäräjälain 9 § mukaisiin neuvotteluihin

Toimintakauden aikana puheenjohtaja Tiina Sanila-Aikion ja hänen avustajansa Inka-Saara Arttijeffin kanssa keskusteltiin miten nuorisoneuvosto voisi osallistua aktiivisemmin Saamelaiskäräjien edunvalvontatyöhön. Päätettiin aloittaa nuorisoneuvoston osallistaminen edunvalvontatyöhön, erityisesti saamelaiskäräjälain 9 § mukaisiin neuvotteluihin, nuorisoneuvoston resurssien ja nuorten kiinnostuksen puitteissa. Osallistamisen tuloksena puheenjohtaja Laura Pieski osallistui Saamelaiskäräjien ja oikeusministeriön väliseen saamelaisasioiden neuvottelupäiville ja Laura Pieski ja Risten Mustonen ovat osallistuneet Saamelaiskäräjien ja valtion välisen totuus- ja sovintoprosessin valmisteluun.

Saamelaisnuorten konferenssi

Helmikuun 6. päivänä 2017 tuli kuluneeksi 100 vuotta ensimmäisestä pohjoismaisesta saamelaiskokouksesta, joka pidettiin Trondheimissa. Tästä syystä saamelaisten kansallispäivää juhlitaan vuosittain helmikuun 6. päivä. Juhlavuoden kunniaksi Saamelainen parlamentaarinen neuvosto järjesti saamelaisparlamentaarikkojen konferenssin ja Saamelaisneuvosto 21. Saamelaisten konferenssin Trondheimissa juhlaviikon aikana. Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston alainen nuorisoneuvosto järjestää kahden vuoden välein pohjoismaisen saamelaisnuorten konferenssin. Nuorisoneuvosto yhdessä Norjan Saamelaiskäräjien nuorisopoliittisen lautakunnan ja Ruotsin Saamelaiskäräjien kanssa järjesti 2017 saamelaisnuorten konferenssin Trondheimissa 8. päivänä helmikuuta. Konferenssin aiheena oli vaikuttaminen ja konferenssi kantoi nimeä ”tuli” kaikilla kuudella saamen kielellä eli DÅLLE • DOLLA • DÅLLÅ • DÅLLA • TOLL • TULLÅ.

Saamelaisnuorten konferenssin tavoitteena oli tukea saamelaisnuorten poliittista kiinnostusta ja osallisuutta saamelaisen yhteiskunnan kehittämisessä, ja myös tukea saamelaisnuorten yhteyksiä, yhteisöllisyyttä ja ylitsemaista yhteistyötä. Nuoret pääsivät tapaamaan toisiaan, tutustuivat uusiin

ystäviin ja vahvistivat omia verkostojaan, pohjoissaamenkieliset nuoret käyttivät paljon saamen kieltä toisten nuorten kanssa ja yhteiset kokemukset voimaansivat heitä. Työpajojen ja julkilausumatyön kautta nuoret pääsivät tuomaan omaa ääntään julki. Konferenssin aikana järjestettiin seuraavanlaiset työpajat: joiku, graffiti, rap, SOME-vaikuttaminen, Flash Mob ja yhteinen Sápmi oikeusperspektiivistä. Nuorten konferenssi hyväksyi oman julkilausumansa. Nuoret osallistuivat aktiivisesti julkilausuman luonnosteluun.

Suomen edustajia Saamelaisnuorten konferenssissa Trondheimissa. Kuva Niila Rahko.

Saamelaisnuorten ja valtioneuvoston välinen dialogi

Oikeusministeriö järjesti yhteistyössä nuorisoneuvoston kanssa Nuoret, saamen kieli ja kulttuuri tänään – kohti sovintokomissiota, saamelaisnuorten ja valtioneuvoston välinen dialogin Helsingissä 14.11.2017. Keskusteludialogin teemana oli nuoret, saamen kieli ja kulttuuri tänään. Tilaisuuden ytimenä toimi saamelaisnuorten ja opetusministeri Sanni Grahn-Laasosen välinen dialogi, paikalla oli myös oikeusministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiehiä. Tilaisuuden tavoitteena oli lisätä osallistujien ymmärrystä muun muassa saamen kielen ja kulttuurin säilyttämisen ja elvyttämisen merkityksestä saamelaisnuorille, sekä saamen kielen opetukseen liittyvistä kysymyksistä kotiseutualueella ja sen ulkopuolella. Tavoitteena on myös vahvistaa keskusteluyhteyttä ja luottamusta keskustelun osapuolten välillä sekä pohjustaa valmisteilla olevaan sovintokomissioon liittyviä kysymyksiä nuorten näkökulmasta. Tilaisuus oli osa oikeusministeriön koordinoimaa Suomi 100 – Suomalaisen demokratian tulevaisuuskeskustelut -hanketta, jonka päätavoitteena on osana Suomi 100 -juhlavuotta tuoda esiin dialogisuutta toimivan demokratian perusedellytyksenä sekä löytää uusia tapoja rakentavalle yhteiskunnalliselle keskustelulle.

Saamelaisnuorten ja valtioneuvoston välisen dialogin jatkoksi nuorisoneuvoston jäsen Risten Mustonen osallistui Tulevaisuuden kyselytunnille 27.11.2017, jonka tavoitteena on rakentava ja kunnioittava keskustelu ministereiden ja kansalaisten välillä. Mustonen kysyi kyselytunnilla, miten

hallitus aikoo huolehtia siitä, että saamelaiset nähdään päätöksenteossa omana kansanaan, jolla on oikeus päättää omista asioistaan ja kuinka se aikoo kouluttaa ministereitä ja kansanedustajia ymmärtämään, että kyse ei ole suomalaisuuden alakulttuurista vaan omasta kansastaan.

Saamelaisnuoria oikeusministeriön ja nuorisoneuvoston järjestämässä dialogitilaisuudessa

Vakiinnutetaan Ofelaš-toiminta Suomessa.

Nuorisoneuvosto toteuttaa verkkopalvelusivut, joiden tarkoituksena on lisätä saamenkielistä tietoa ja neuvontapalvelua nuorille ja lisätä yleistä tietoisuutta saamelaisnuorista valtaväestön nuorten keskuudessa. Sosiaalinen media on lisännyt tai nostanut esille saamelaisvastaisia ilmiöitä ja saamelaisnuoret kohtaavat netissä enenevässä määrin vihapuhetta ja rasismia. Suomalaista yhteiskuntaa leimaa yleisesti tietämättömyys saamelaiskulttuurista. Verkkopalvelusivuilla saamelaisnuoria otetaan mukaan sisällöntuottajiksi ja saamelaisnuoria vahvistetaan vaikuttamisessa myös verkon kautta. Saamelaisnuoria opetetaan vertaistiedottamisesta, heistä tulee verkon tiennäyttäjiä (Ofelaš).

Nuorisoneuvostolla päättänyt hakea rahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä Dihtosisaamelaiskulttuuri tutuksi hankkeelle, joka toteutetaan yhdessä Nuorten Akatemian kanssa. Hanke on kaksivuotinen, ensimmäisenä vuonna kohdetyhmänä yläkoulun ja toisen asteen oppilaat, toisena vuonna opettajat, rehtorit ja opot. Hanke toteutetaan luomalla materiaalit kouluvierailuja varten sekä pitämällä kouluissa nuoria sekä opettajia, rehtoreita ja opoja osallistavia työpajoja. Nuorisoneuvostolta tulee hankkeeseen tieto mitä tietoa saamelaisista jaetaan ja Nuorten Akatemialta kuinka tieto tulisi jakaa. Hankkeen aikana luodaan myös materiaali, jotta saamelaisten kansallispäivä voitaisiin toteuttaa kansallisena teemapäivänä Suomen kouluissa.

Tuetaan saamelaisnuoria identiteetin, kielen ja kulttuurin säilyttämisessä

Saamelaiskäräjien vaalikauden 2016-2019 tavoitteena on tukea saamelaisnuoria identiteetin, kielen ja kulttuurin säilyttämisessä.

DigiÁrran hanke

Nuorisoneuvosto aloitti vuonna 2017 kolmivuotisen DigiÁrran hankkeen, jonka tavoitteena on jakaa tietoa ja osaamista sekä kehittää digitaalista nuorisotyötä saamelaisten kotiseutualueella yhdessä nuorten, nuorisotyöntekijöiden ja digitaalituotannon ammattilaisten kanssa. DigiÁrran-mallia kehitetään Utsjoen peliohjelmointiryhmän toimintaa laajentamalla. Nuorten esittämiä toimintoja ovat erilaiset verkkopelitapahtumat, tavoitteellinen e-urheilutoiminta ja säännöllinen digitaalitekniikan eri teemoja käsittelevä kerho. Nämä toiminnot kokoavat yhteen erilaisia asiantuntijoita sekä nuorisotoimijoita jakamaan tietoa teemakohtaisesti.

Digitaalisuuden hyötyinä on selkeästi se, että siihen osallistuminen vaatii pelkästään oman tietokoneen ja nettiyhteyden. Näin ollen nuoret voivat osallistua toimintaan asuinpaikasta ja välimatkoista huolimatta. Vaikka DigiÁrran-hanke tähtää ensisijaisesti digitaalisen nuorisotoiminnan mallin löytämiseen saamelaisten kotiseutualueella, niin toimintaan voi osallistua mistä tahansa. Nuorisoneuvosto osallistui Koordinaatin järjestämään digikoulutukseen 20.5.2017, jossa päätettiin tulevan tieto- ja neuvontapalvelun sisällöstä.

Peli- ja mediatapahtuman osallistujia Utsjoella.

Hankkeen puitteissa järjestettiin 8.-10.12.2017 peli- ja mediatapahtuma Utsjoella 12-29-vuotiaille nuorille, jossa kokeiltiin joukkuepelaamista Overwatch-pelissä sekä muodostettiin joukkueita eSports-harrastusta ajatellen. Tapahtumassa myös X-Box Kinect, disco, uintia, elokuva, Pokémon kilpailu. Tapahtumassa opastettiin myös liikkumaan pelailun ohessa.

Yhteistyö muiden alkuperäiskansanuorten kanssa

Kuvassa nuorisoneuvoston puheenjohtaja Laura Pieski joikaamassa inuiitti- ja saamelaisnuorten tapaamisessa Utsjoella.

Nuorisoneuvoston vieraina oli toukokuussa 2017 Inuit-nuoria Kanadan arktisilta alueilta. Nuoret olivat opiskelijoita Nunavut Sivuniksavutin korkeakoulusta Ottawasta. Osana opintojaan opiskelijat osallistuvat kulttuurinvaihtoon toisen alkuperäiskansan kanssa. Inarissa

vieraili 20 henkilön ryhmä (17 opiskelijaa ja kolme henkilökuntaan kuuluvaa). Utsjoella ryhmä järjesti yhdessä Sámi musiikkiakatemia kanssa 8.5.2017 alkuperäiskansojen konsertin, johon liittyi myös Norjan puolella kulkenut toinen 20 henkilön ryhmä. Vierailun aikana päätettiin jatkaa yhteydenpitoa ja mahdollista yhteistoimintaa myös tulevaisuudessa.

Nuorisoneuvoston logokilpailu saamelaisnuorille

Nuorisoneuvostolla on ollut käynnissä logokilpailu 31.12.2017 saakka ja kilpailuun tuli määräaikaan mennessä 15 kilpailutyötä. Nuorisoneuvosto valitsee uuden logon 2018 vuoden alussa ja voittaja julkistetaan Saamelaisnuorten taidetapahtumassa Inarissa 12.4.2018. Voittaja saa palkinnoksi 500 euroa ja huoltajansa kanssa matkan taidetapahtumaan julkistamistilaisuuteen. Logon toivotaan olevan värikäs ja kuvastavan saamelaisuutta ja nuoria.

Some-koulutus

Nuorisoneuvosto järjesti yhteistyössä Verke - Digitaalisen nuorisotyön osaamiskeskuksen kanssa some-koulutustilaisuuden Inarissa 5.10.2017. Kouluttajina toimivat Verken Mimmi Mäkinen ja Marcus Lundqvist. Koulutuksessa käytiin läpi eri somekanavat sekä niiden käyttö. Koulutuksessa osallistujat saivat erilaisia työkaluja somen käyttöön.

Järjestetään nuorille saamenkielistä ja kulttuurinmukaista vapaa-ajan toimintaa koko Suomessa

Matalan kynnyksen toiminta

Nuorisoneuvosto pyrkii vuosittain järjestämään ns. matalan kynnyksen toimintaa saadakseen uusia nuoria Nuorisoneuvoston toiminnan piiriin. Tällaista toimintaa ovat Skábmagovat-tapahtuman

nuortenpäivä ja Saamelaisnuorten taidetapahtuma. Nuorisoneuvosto järjesti yhdessä muiden toimijoiden kanssa alkuperäiskansojen elokuvafestivaali Skábmagovien nuortenpäivän 25.1.2017 Saamelaismuseo Siidan auditoriossa. Tapatumaan osallistui oppilaita ympäri saamelaisalueen kouluja. Nuorisoneuvosto osallistui myös Saamelaisnuorten taidetapahtuman järjestelyihin Enontekiöllä 25.3.2017. Tapahtuman teemoina olivat tanssi ja duodji.

Perinnetietojen opetusta: Sevettijärven koulun oppilaat valmistamassa kolttasaamelaisten perinneruokaa kuurnikkaa, leivän sisään leivottua siikaa.

Nuorisoneuvosto sai hankerahoitusta Pohjosimman Lapin Leaderin nuorten teemahausta perinnetietojen opetukselle nuorille. Perinnetiedon kurseja järjestettiin Utsjoen ja Inarin kunnan alueella sekä Vuotsossa. Hankkeessa painotettiin saamelaisen käsityön kovia ja pehmeitä materiaaleja, perinneruokia sekä perinteistä saamelaista musiikkia, pohjoissaamelaisten joikua ja inarinsaamelaista livðeä. Hankkeen aikana pidettiin kovien sarvi- ja luutyökurssit Vuotsossa ja Karigasniemellä sekä hopeatyökurssi Karigasniemellä. Pehmeistä materiaaleista järjestettiin sisnalaukun ompelukurssi Vuotsossa, huivinsolmeilukurssi Utsjoella sekä saamenpuvun tuunauspaja Inarissa. Ruokakurseista järjestettiin kumpuskurssit Vuotsossa, Utsjoella ja Karigasniemessä sekä kuurnikkakurssit Sevettijärvellä ja Keväjärvellä. Musiikista järjestettiin livðepajat Ivalossa ja Inarissa sekä joikupajat Utsjoella ja Vuotsossa.

Mahdollistetaan saamenkielinen ja saamelaiseen kulttuuriin perustuva nuorisotyö saamelaisten kotiseutualueen kunnissa

Saamelaiskäräjien vaalikauden 2016-2019 tavoitteena on mahdollistaa saamenkielinen ja saamelaiseen kulttuuriin perustuva nuorisotyö saamelaisten kotiseutualueen kunnissa.

Saamelaiskäräjien nuorisoneuvosto on saanut Aseman Lapset ry:n liikkuvan nuorisotyön auton (Wauto eli Walkers auto) käyttöönsä syyskuusta joulukuuhun 2018. Tarkoituksen on kokeilla miten liikkuva nuorisotyö sopisi saamelaisalueelle. Auto liikkuu tuon neljän kuukauden aikana saamelaisten kotiseutualueella, eli Utsjoen, Inarin, Enontekiön ja Sodankylän kuntien alueella ja liikkuisi lähinnä alueella, jossa ei ole nuorisotiloja.

Saamelaisalueella kulkiessaan Wauto on monikielinen ja -kulttuurinen tila, jossa kaikilla on oikeus puhua omaa äidinkieltään ilman ulkopuolista painostusta. Autossa matkaa aina vähintään yksi saamenkielentaitoinen aikuinen, joka luo mahdollisuuden käyttää saamenkieltä. Kaikki autossa toimivat aikuiset kunnioittavat nuorten omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Auton eräänä tarkoituksena onkin vastata suureen tarpeeseen saada saamenkielistä nuorisotyötä saamelaisten kotiseutualueelle. Saamelaiskäräjät on sopinut Utsjoen, Inarin, Enontekiön ja Sodankylän eri toimijoille (kunnat, seurakunnat, järjestöt) yhteistyötä Wauton käytöstä.

Saamelaisalueella loppuvuodesta kiertävä wauto kuvattuna Kittilässä.